

N:o 17.

Af herr **af Burén**, med förslag till skogslag beträffande länsallmänningar.

Med åberopande af mina under förra riksdagen väckta motioner n:is 7, 12 och 13 får jag vördsamt än vidare anföra följande:

Hos Sveriges folk har den meningen allt mer vunnit insteg, att landets skogar gå en säker undergång till mötes, alldenstund inom Svea- och Götaland på många trakter till och med nödig vedbrand saknas. Stora trakter ha blifvit under tidernas lopp förvandlade från värderika skogar till ljunghedar, och i de norrländska länen finnes visserligen vedbrand, men sågtimret börjar allt mer och mer tryta, så att redan nu sågverk finnas, som måste sluta med sin verksamhet i brist på timmer, och under den strid, som pågår dels i tidningarna och dels i utgifna broschyrer angående rätta sättet vid afverkning af norrlandsskogarna, så äro dock dessa stridande uti det afsendet af samma mening, att under närmaste framtiden måste vår sågverksrörelse högst betydligt inskränkas i brist på timmer, och man är öfverens om att efter 10 à 15 år måste halfva antalet sågverk sluta upp med sin verksamhet. Detta är af stor betydelse för landets ekonomiska ställning, men det betydelsefullaste är dock, att så mycken genom oförståndig afverkning blottad mark nu redan varit skoglös i flera decennier, och fara är å färde, att åtskilliga sådana trakter icke vidare komma att blifva skogbärande, hvilket erfarenheten redan visar för Norrland deraf, att fjellgränsen efter skogsafverkningar der flyttar ned åt bygden.

Dessa vådor äro så mycket större som sågverken genom köp förvärfva sig stora skogstrakter för att afverka dem, och då många af dessa sågverksbolag hafva som delegare utlänningar, så komma derigenom *Bih. till Riksd. Prot. 1896. 1 Saml. 2 Afd. 1 Band. 7 Häft. (N:is 17—20). 1*

stora vidder af landet i utlänningars ego, hvilket icke kan vara för landets öfriga bebyggare lyckligt, utan är i ekonomiskt hänseende ödesdigert, ty den stora vinst, som skogsafverkning lemna, kommer till betydlig del i utlänningens fickor och kommer sålunda andra folk och deras rörelse till godo.

Icke allenast vårt lands, utan äfven andra länders erfarenhet visar, att man af skogar, som befinna sig i enskildes ego, icke kan vänta någon uthållande afkastning eller skogarnes bevarande för framtiden af det enkla skäl, att den privatiserande egennyttnan alltid finner det förenligt med sin ekonomiska fördel att realisera skogskapitalet i penningar i stället för att endast taga räntan af detta kapital. Både här i landet och än mer inom en del andra länder har man sökt genom lagstiftningsåtgärder hindra en obehörig skogsafverkning och dels genom penningunderstöd sökt uppmuntra den enskilde att skogsodla å sina marker, dels att förbjuda honom att afverka sin skog under en viss dimension, dels att vid vite ålägga jordegaren att sörja för återväxt, men erfarenheten har dock visat, att oaktadt allt detta, gå dock de enskildes skogar en säker undergång till mötes.

En följd af detta har blifvit, att i folkmedvetandet den meningen för hvarje år gjort sig allt mera gällande, att enda sättet att bevara skogarna inom landet och öka deras afkastning är, att de antingen förvaltas af staten eller ock deras skötsel kontrolleras af statens tjenstemän. Denna allmänna åsigt har ock hos Riksdagen framkallat det lyckliga beslut om inköp af skogar, för att deraf bilda kronoparker, hvilket ock haft till påföljd, att enligt kongl. domänstyrelsens sista berättelse för år 1894 dessa genom markinköp bildade nya kronoparker omfatta den betydliga arealen af 97,275 hektar eller omkring 8 kvadratmil.

Af detta framgår, att statsmagterna redan länge haft den åsigten, att staten bör öka sin skogsmark; men då detta inköp af skogsmarker endast kan fortgå så länge som medel dertill erhållas genom försäljning af de mindre kronodomänerna, så måste den tid snart stunda, då dessa inköp måste betydligt inskränkas för att sedan alldeles upphöra. Dessa tillgångar tillåta dock icke, att markinköpen fortgå i den utsträckning som vore önskligt, ty ju längre det dröjer, ju större blifva svårigheterna att bota de skador, som skogsförödelsen framkallar, och marker, som länge ligga utan omvårdnad för framkallande af skogsåterväxt, blifva snart så förvildade, i synnerhet i de norra trakterna af landet, att all skogsåterväxt omöjliggöres. För att sålunda förskaffa medel att göra inköp af skogsmarker för att deraf bilda länsallmänningar, så föreslås en exportafgift å trävaror. De derigenom inflytande medlen skulle ute-

slutande användas till skogsmarkens inköp och till förvaltning af derigenom erhållna skogstrakter.

Man har emot detta förslag anmärkt, att om genom markinköp bildades länsallmänningar, skulle den härigenom uppkommande stora förmånen för kommunerna blifva mycket ojemnt fördelad, då *en* kommun genom en skogstrakts inköp erhöle en förmån, som en annan kommun komme att sakna, då många kommuner finnas inom länen, der skogsmarkens inköp är omöjligt, enär all mark består af åker och äng. Denna orättvisa är dock mera skenbar än verklig, ty sådant förhållande förekommer äfven nu, då den ena kommunens hemmansegare äro intressenter uti värdefulla allmänningar, som saknas inom en annan kommun; då det ena häradet har så betydande dylika kommunalskogar, att inkomsten af dem icke allenast betäcker alla dess utgifter till staten, skolväsendet, kommunen m. m., utan äfven lemna betydliga öfverskott, saknar deremot det bredvid liggande häradet all sådan inkomst. På samma sätt kan det icke undvikas, att en del af landets invånare få stora fördelar derigenom, att staten bygger jernvägar, lemna medel till mossuttappningar, landsvägsanläggningar m. m., då deremot andra delar af landet äro helt och hållet i saknad af dessa fördelar.

Vidare har framhållits det olämpliga uti, att vår sågverksrörelse åläggas skatt, och att denna industri derigenom skulle hämmas i sin verksamhet. Om genom en exportafgift å trävaror skogsförödelser skulle i någon mån hejdas, vore detta nog en lycka för landet, liksom det ock vore en fördel för sågverksindustrien sjelf, ty genom en forcerad afverkning utsläppas stora kvantiteter trävaror uti den utländska marknaden, hvarigenom varan faller i värde. Derför har man ock försökt göra öfverenskommelser att minska afverkningen för att derigenom hålla varan uppe i pris, men dylika öfverenskommelser äro mången gång ej säkra att bygga på, hvaremot en exportafgift inverkar på alla.

En sådan afgift har äfven många andra skäl för sig. Sålunda har väl ingen industri i vårt land lemnat så betydande behållning som sågverksindustrien, och knappast någon affär för en del af landets arbetande befolkning varit så ödesdiger genom sin demoraliserande och utarmande inverkan, då i stället för en burgen, sjelfegande allmoge, med ett efter omständigheterna ordnad åkerbruk, efter sågverksbolagens hemmansinköp för åtkommande af skogstillgångarna skapats utfattiga och i bolagens tjänst stående arrendatorer. Det synes derför billigt och rättvist, att bolagen lemna till landets befolkning någon ersättning för all den stora inkomst, de under många år på andras bekostnad åtnjutit; och det finnes väl knappast något lämpligare, än att denna industri, som årligen öde-

lägger stora skogstrakter, tvingas att för framtiden i någon mån reparera de stora skador, den framkallat.

Ett annat skäl, som talar för detta, är ock den omständigheten, att denna exportafgift drabbar äfven de många utländingar, som äro delegare uti dessa sågverksbolag och under många år dragit stora summor till utlandet.

Då sålunda den af mig föreslagna exportafgiften är afsedd att utslutande användas för skogsskötselns främjande och skogarnas framtida bevarande;

då jag icke tror, att man på lagstiftningens väg utan penningar kan åstadkomma detta, ej heller att erforderliga medel genom statsanslag kunna erhållas för att bilda länsallmänningar och derigenom bevara skogarna åt kommande generationer;

då det är en lämplig tidpunkt för inköp af afverkade skogsmarker, enär egendomar med sköflad skog nu finnas till salu öfver allt i vårt land och särskildt i Norrland, der t. ex. inom Sundsvalls och Hernösands distrikt de primitiva skogsköpen bedrefvos hufvudsakligast mellan åren 1845—1865, hvarvid, då de flesta kontrakten voro upprättade på 50 år, desamma komma att utlöpa från och med förlidet år till 1915, och många byalag och hemmansegare troligen ej önska bättre än att, då de återfå dispositionsrätten till sin egande skog, åter få sälja densamma efter ett värde, som med ledning af för statens räkning redan gjorda inköp kan beräknas från 10 kronor till 30—40 kronor per hektar skogsmark;

då stora skogstrakter härigenom skulle komma under statens vård och kontroll och på samma sätt som våra nuvarande allmänningar blifva en besparad tillgång samt derigenom komma att lemna en uthållande skogsafkastning till trävaruindustriens fromma;

då begreppet af ett sågtimmer nu mot förr betydligt ändrats, enär man rent af möter svårigheter att sälja plankor 3" × 9' och deröfver, hvaremot 4, 5, 6, 7 tums bredt virke är mest begärligt, hvilket är en stor fördel för skogsdriften i vårt nordliga klimat, der återväxten är särdeles långsam, i synnerhet sedan träden uppnått en diameter af 9 tum per 20 fots höjd från marken;

då sågverksbolagen skördat millioner kronor från på viss afverkningstid köpta skogar, hvarå de helt naturligt icke sörjt för någon återväxt, ännu mindre de sågverksbolag med skogar, som helt eller delvis egas af utländingar, och det är en allmänt känd sak, att denna affär har en synnerligen gynsam ställning, synas rättvisa och billighet fordra, att de tvingas att i någon mån upphjälpa de skador, som de framkallat,

hvilket är en lifsfråga för trävarurörelsen och således i deras eget intresse;

da jag icke på något sätt velat hindra den enskilde skogsegaren att efter godttinnande använda sin skog eller tänkt mig möjligheten af att här i landet — lika litet som det lyckats i andra länder — genom lagstiftningsåtgärder hindra de enskilda skogarnas ödeläggelse, men deremot afsett att genom köp af skogsmarker och genom att å dem införa ordnad skogshushållning rädda för framtiden och för sågverksindustrien stora skogar, innan den privatiserande egennyttan hunnit genom skogssköfving förvandla äfven de norrländska skogarna till sådana ljung-hedar och ödemarker, på hvilka södra delar af landet hafva så stor tillgång, hvilken skogssköfving är för Norrland än mera betänkelig, då de klimatiska förhållandena der göra en skogsodling ganska vanskelig, om ock staten skulle finna sig nödsakad att i en framtid inköpa sådana marker för att göra dem skogbärande;

da, utom afverkning af skog för trävaror, oarbetade, sågade eller tillhuggna, ingen art af skogsafverkning har så menligt inflytande på en ordnad skogshushållning som trämassfabrikationen, enär för densamma utsökas endast de qvistrenaste och vackraste, till ändamålet tjenliga stammarna, uuder det de sämre, odugliga träden qvarlemnas, som hindra ordentlig återväxt att uppkomma, och dessa qvarlemnade stammar, dugliga endast till ved, glesställa marken, som derigenom utmagras, så att den för framtiden ej kan frambringa ny skörd, hvaremot efter kolningar, i synnerhet efter svedning, vacker och slutet ungskog uppkommer, hvarför, der kolning eger rum, ordnad skogsskötsel är möjlig just derigenom, att allt vid afverkningen kan medtagas, hvilket icke sker vid huggning af trämasseved — också träffar man i allmänhet de vackraste ungskogarna inom våra bergslager, som måst ställa sin afverkning på kolning;

da slutligen naturens herre och mästare gifvit Sverige dessa skogar, för att Sveriges folk skall kunna i den höga nordens hårda klimat bygga och bo, lefva och verka samt skörda sina tegar, icke för att gagna en generation, utan alla generationer i alla tider,

får jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville för sin del antäga följande skogslag beträffande *länsallmänningar*:

§ 1.

a) Inom hvarje län tillsättes en länsallmännings-

styrelse, bestående af landshöfdingen som ordförande och två af landstinget för en tid af 2 år utsedda ledamöter.

b) Länsallmänningsstyrelsen har till uppgift att inom skilda delar af länet inköpa skogsmarker i större komplexer för att deraf bilda länsallmänningar, hvilka ställas under domänstyrelsens vård och kontroll på samma sätt som våra nuvarande häradsallmänningar, samt att befordra skogskultur och skogens återväxt inom länet.

§ 2.

Länets skogskassa, hvilken eger att bestrida de i föregående § omförmälda utgifter, består af dels de bidrag, som landstinget kan för densamma anslå, dels ock den utförselsavgift, som kan komma att bestämmas för såväl oarbetade, sågade eller tillhuggna trävaror som ock för virkesåtgången till den trämassa, som från länet exporteras.

§ 3.

Inflytande medel af denna exportavgift uppbäras på exportorterna af vederbörande tullmyndigheter och inlevereras till finansdepartementet, der medlen tills vidare förvaltas såsom vederbörande läns tillhörighet för att sedan öfverlemnas till skogskassan för de olika länen efter den virkesmassa för hvarje län, som för den utförda produkten blifvit afverkad.

§ 4.

Sedan länsallmänningarna börja att lemna inkomster, skola utsyningarna säljas på offentlig auktion och nettobehållningarna deraf utdelas efter de olika taxeringsvärdena för jordbruksfastigheter inom hvarje län eller på de olika hemmanen på samma sätt, som nu eger rum med utsyningarna från våra nuvarande häradsallmänningar.

§ 5.

Närmare föreskrifter om de uppgifter, som för beräkning af den inom skilda län för export afverkade virkesmängden kunna vara erforderliga, utfärdas af Konungen.

§ 6.

a) Öfver skogskassans medel och förvaltning aflemnar länsallmänningsstyrelsen före mars månads utgång redovisning för det sistförflutna året.

b) Sedan redogörelsen granskats af tvenne revisorer, som jemte ett lika antal suppleanter årligen väljas af landstinget, meddele landstingsstyrelsen, der anledning till anmärkning ej förekommer, ansvarsfrihet.

Med begäran om remiss till lagutskottet får jag vördsamt anhålla, att, om utskottet finner syftningen af här framställda förslag riktig, men ej i allo gillar ordalagen, utskottet då ville i dessa vidtagna af förhållandena möjligen påkallade förändringar och tillägg, endast det med motionen afsedda syftet vinnes.

Stockholm den 27 januari 1896.

C. P. af Burén.